

Οι γλυκόπικρες Κυριακές της μαθητικής μας ζωής

Ιωάννης Τσίκουλας
Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Στο τέλος της δεκαετίας του '40 και τις αρχές της δεκαετίας του '50, που ήμουν μαθητής του Δημοτικού, ξέραμε ότι η αργία της βδομάδας ήταν η Κυριακή. Δεν ξέραμε τότε από γουικ-έντ. Η Κυριακή ήταν η μία και μοναδική αργία. Την Κυριακή περίμενε όλος ο κόσμος να ξαποστάσει από το μόχθο της βδομάδας, την Κυριακή περιμέναμε κι εμείς οι μαθητές να μην έχουμε επιτέλους μια μέρα σχολείο. Δεν μπορούσαμε όμως, αλίμονο, να γλιτώσουμε από το σχολείο ούτε την Κυριακή. Κάθε τέτοια μέρα πρόβαλε μεγαλόπρεπο το καθήκον, που μας επέβαλε το σχολείο, ο υποχρεωτικός εκκλησιασμός, που έκανε δύσκολο το ξεκίνημα της πολυπόθητης αργίας. Πρωί-πρωί την Κυριακή έπρεπε να είμαστε (πάλι τα ίδια!) στην αυλή του σχολείου. Να περιμένουμε να χτυπήσει το κουδούνι, να κάνουμε γραμμές, να φωνάξουν οι δάσκαλοι κατάλογο παρόντων και από κει πάλι στη γραμμή με βηματισμό να πάμε στην εκκλησία.

Θυμάμαι έντονα τη δυσφορία που μας προκαλούσε η δίωρη περίπου αναγκαστική ορθοστασία, που μου φαινόταν αιώνας, χωρίς να καταλαβαίνω τι διαδραματίζεται και τι λέγεται κατά τη διάρκεια της θείας λειτουργίας. Αυτή τη δυσφορία την ένιωθαν προφανώς και οι άλλοι μαθητές, δεδομένου ότι σε λίγο αρχίζαμε την κουβέντα μεταξύ μας, τα πειράγματα, τα πνιχτά γέλια και κάποτε τις λογομαχίες, ενώ παράλληλα προσπαθούσαμε να κρυφτούμε ανάμεσα στους άλλους για να καθίσουμε στα γόνατα ή ακόμα και οκλαδόν, για να ξεκουραστούμε. (Ακραία οπωσδήποτε ήταν η περίπτωση, που ένας συμμαθητής μας κάποτε έβγαλε από ένα κουτάκι μια μεγάλη ακρίδα, προκαλώντας πανικό). Όλα τα ανωτέρω καταγράφονταν στον εγκέφαλο και σίγουρα σε κάποιο σημειωματάριο του συνοδού μας δασκάλου, που το άγριό του βλέμμα δεν προμήνυε τίποτε καλό για την επομένη.

Και ερχόταν πράγματι η επομένη. Δευτέρα πρωί-πρωί, βλοσυρός ο διευθυντής του σχολείου, αφού χτυπούσε το κουδούνι και συγκεντρωνόμασταν για την πρωινή προσευχή, με το καλημέρα, μάλλον αντί για καλημέρα, κράδαινε 2 καταλόγους με ονόματα. Ο ένας κατάλογος ήταν των απόντων από την εκκλησία και ο άλλος των παρόντων μεν, αλλά ατακτησάντων κατά τη διάρκεια του εκκλησιασμού. Η ποινή ήταν τέσσερις τουλάχιστον δυνατές ξυλιές με μια λεπτή τσουχτερή βέργα στις παλάμες των χεριών μας, που μας υποχρέωναν να τις κρατούμε ανοιχτές ενώπιον και στο έλεος του τιμωρού μας. Θυμάμαι με φρίκη το ράβδισμα αυτό, που προκαλούσε αφόρητο πόνο στα χέρια, κυρίως όμως θυμάμαι τον ψυχικό πόνο, την ταπείνωση και το ρεζίλημα που ένιωθα, καθ' ότι ο ξυλοδαρμός ήταν δημόσιο θέαμα γιατί γινόταν ενώπιον όλων των μαθητών του σχολείου. Έτσι η πλειοψηφία των αρρένων κυρίως μαθητών άρχιζε τη βδομάδα του μ' αυτό τον τρόπο. Οπότε ήταν μεγάλο το δίλημμα να πάμε ή να μην πάμε στην εκκλησία, αφού το ξύλο και στις δυο περιπτώσεις ήταν σχεδόν βέβαιο. Ο εκκλησιασμός λοιπόν με τον τρόπο που γινόταν τότε ήταν ένας βραχνάς, το μελανό σημείο της Κυριακής.

Η Κυριακή είχε όμως και τις χαρές της τις αξέχαστες. Η πρώτη ήταν οι πρωινές χαρμόσυνες καμπάνες της εκκλησίας, που παρ' όλο που προμήνυαν τον εκκλησιασμό, έδιναν έναν γιορταστικό, χαρούμενο τόνο στην αρχή της μέρας. Το χτύπημα της καμπάνας έμεινε στη μνήμη μου συνδυασμένο με τη μυρωδιά της μπογιιάς «Κάμελ», που βάφαμε τα παπούτσια απαραίτητα κάθε Κυριακή πρωί, για να λάμπουν στην εκκλησία και με την αξέχαστη ευωδιά του τσιγαριστού κρέατος και του κρεμμυδιού που ξεχυνόταν από όλα σχεδόν τα σπίτια. Μοσχομύριζαν πράγματι τα σπίτια από το τσιγάρισμα γιατί δεν είχαν ανακα-

λυφθεί ακόμα οι απορροφητήρες, αλλά και γιατί ακόμα δεν το είχαν απαγορέψει οι γιατροί, ούτε οι άνθρωποι ήξεραν πολλά για την «καλή» και την «κακή» χοληστερίνη.

Άλλο μεγάλο δώρο της Κυριακής ήταν το Κατηχητικό Σχολείο, που γινόταν μετά την εκκλησία. Σ' αυτό πηγαίναμε με μεγάλη ευχαρίστηση, πρώτον γιατί δεν ήταν υποχρεωτικό, δεύτερον γιατί καθόμασταν σε καρέκλες και κυρίως γιατί με απλά λόγια και με ζεστασιά και αγάπη οι κατηχητές μας, ο αείμνηστος **Παναγιώτης Στάμος** και ο **Χρήστος Μανασσής**, μας δίδασκαν τις αιώνιες αλήθειες και τις ηθικές αξίες. Γράφαμε σε ειδικά κομψά μπλοκάκια το «δίδαγμα» και το «ρητό» της ομιλίας, τραγουδούσαμε εμπνευσμένα τραγούδια, μας χάριζαν μικρές χάρτινες αγιογραφίες, τις αξέχαστες εικονίτσες, που τις περιμέναμε με λαχτάρα, παίρναμε τη «Ζωή του παιδιού» και φεύγαμε πάντα καλύτεροι και αποφασισμένοι να γίνουμε ακόμα πιο καλοί.

Μετά το Κατηχητικό τριγυνούσαμε στα κεντρικά μαγαζιά της «αγοράς» κυρίως στα μαγικά ζαχαροπλαστεία των αδελφών Παπαδόπουλου και με το λιγοστό χαρτζιλίκι μας (όταν υπήρχε) αγοράζαμε όση από τη μαγεία τους μπορούσαμε (καραμέλες «φλόκες», αραπάκια με γεύση ούζου, ζαχαρένιες κούκλες τυλιγμένες με ζελατίνα, «ραντεβουδάκια», μαστίχες ροζ που μοσχοβολούσαν τις «μπαζούκες» και που ήταν σε

συσκευασία με φωτογραφίες ηθοποιών ή ποδοσφαιριστών και τέλος «σκαλιστά», που από μόνα τους ήταν ένας κόσμος ονειρικός και παραμυθένιος).

Στο σπίτι που γυρνούσαμε κατά το μεσημέρι μια μεγάλη χαρά για μένα ήταν να βρω κάποιους επισκέπτες συγγενείς, φίλους ή γείτονες συνήθως ηλικιωμένους, που παραδοσιακά, όταν «απουλ'νούσι» η εκκλησία, έρχονταν να επισκεφθούν τη μάνα μου. Πάντα περίμενα και χαϊρόμωνα αυτούς τους «μπαρμπάδες» και τις «θείες» της Κυριακής και άκουγα με δέος όσα θαυμαστά είχαν δει και είχαν ζήσει στα χρόνια τους και τα ρουφούσα κυριολεκτικά, όταν τα «αφ'γιούνταν».

Τέλος ερχόταν η ώρα του μεσημεριανού φαγητού, συνήθως κρέας κοκκινιστό με πατάτες, που από το πρωί μας είχε υποσχεθεί με τις ευωδίες του ότι θα ήταν μια πραγματική ευτυχία.

Το απόγευμα της Κυριακής άρχιζαν πάλι τα δύσκολα. Τότε έπρεπε να διαβάσουμε για τη Δευτέρα και τότε έπρεπε να σκεφθούμε τι δικαιολογία θα λέγαμε το πρωί της Δευτέρας για την απουσία μας από την εκκλησία ή για την απρεπή συμπεριφορά μας, εφ' όσον είχαμε πάει. Παρόλο που ξέραμε ότι οι δικαιολογίες ήταν μάταιες, έπρεπε όμως πριν τις ξυλιές να απολογηθούμε.

Έτσι γλυκόπικρα περνούσαν οι μαθητικές μας Κυριακές εκεί γύρω στο '50, όπως άλλωστε γλυκόπικρη είναι όλη μας η ζωή.

Ἡ ἀλήθεια πάσας τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας κοσμεῖ.

Εἰ δ' αὕτη ἀπίη, οὐδεμίαν ἔχουσι κοσμιότητος ὥραν

Η αλήθεια είναι η βάση της τέχνης και της επιστήμης.

Αν αυτή λείπει, αυτές βρίσκονται σε αταξία

Σόλων